

Так, порівняно із сільськими районами у містах: нижча явка, вищий відсоток “негативістів”, ширша “електоральна палітра” (тобто тут голосують за різні політичні сили, у тому числі і не традиційні для регіону), простежується нижчий показник кількості зіпсованих бюлетенів, фіксується менша різниця при голосуванні за мажоритарною і пропорційною системами, а переорієнтація електорату не має масового характеру. Крім того, для городян важливий індивідуальний вибір, а на поведінку сільських виборців значний вплив має “общинність”. Також фактор диференціації соціально-територіальних спільнот впливає на вибір конкретних політичних сил у межах широких політико-ідеологічних напрямів. Зокрема міські виборці схильні підтримувати “лібералів”, а сільські – представників “партій влади”, при цьому чим більше місто, тим яскравіше в ньому виражені зазначені особливості [2].

Отже важливим є те, що соціологічні дослідження не лише аналізують або фіксують ситуацію, що склалася, а й слугують підґрунтям для побудови прогнозів розвитку виборчої кампанії, проектування виборчих технологій. Слід зазначити, що завдяки соціологічним дослідженням є змога з'ясувати особливості сприйняття пересічними громадянами виборчих заходів, образів кандидатів чи політичних партій, рівень реального впливу ЗМІ на суспільство й, зрештою, спрогнозувати попередні підсумки результатів виборів. Окрім того проведення екзит-полів слугує певним превентивним засобом, своєрідним “запобіжником” нелегітимних дій у виборчому процесі як з боку влади так і опозиції. Відтак побудова демократичного суспільства та одержання несфальсифікованих результатів виборів можливі лише у громадянському суспільстві, котре має бути вчасно і належним чином поінформоване.

1. Соціологія : [підруч. для студ. виш. / за ред. В. Г. Городяненка]. — К. : ВЦ “Академія”, 2003. — 560 с.

2. Черкашин К. В. Електоральна поведінка населення незалежної України в регіональних зрізах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук : 23.00.02 “Політичні інститути та процеси” / К. В. Черкашин. — Сімферополь, 2005. — 20 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОГНІТИВНОГО СПРЯМУВАННЯ

ЗІНЧЕНКО Т.

Copyright © 2013

Актуальність теми дослідження. Темпи сучасного науково-технічного прогресу ставлять перед особистістю принципово нову задачу – швидко і ефективно реагувати на постійні зміни, що відбуваються в сучасному інформаційно – технологічному просторі. Даний підхід відображає гостру потребу суспільства в особистості, здатній змінювати стереотипні форми пізнання і дії, а не просто пристосовуватися до них. Дивергентність, оригінальність мислення, вміння приймати нестандартні рішення трактуються тепер як найважливіші якості особистості. Відтак основним завданням, що спроможне гарантувати успішність життєдіяльності людини є освоєння довколишнього світу за допомогою когнітивної діяльності як сукупності пізнавального і перетворювального компонентів. Забезпечити виконання усіх цих вимог можливо лише за спеціально організованих умов – навчання у школі чи ВНЗ.

Стан наукової розробки теми дослідження. Базові ідеї в розумінні творчості як родової ознаки і сутності людини, способу її буття, форми самодіяльності, саморозвитку та самоствердження вперше з'явилися в роботах Т. Рібо, П. К. Енгельмейера, С. О. Грузенберга, В. М. Бехтерева та були продовжені у працях А. Бергсона, Г. Я. Буша, Е. де Боно, В. Н. Дружиніна, Т. В. Кудрявцева, Ю. М. Кулюткіна, О. Г. Спіркина, І. Т. Фролова, О. П. Шептуліна, О. Т. Шуміліна, М. Г. Ярошевського та інших вчених. Особливої уваги науковців заслужила проблематика дослідження творчості в руслі вивчення продуктивного мислення за допомогою методу проблемних ситуацій (А. В. Брушлінській, Л. С. Виготський, В. В. Давидов, О. М. Леонт'єв, М. І. Махмутов, В. О. Роменець, С. Л. Рубінштейн, Я. О. Пономарьов, А. В. Фурман та інші). Проблеми ж когнітивної діяльності достатньо детально розглядаються в роботах Б. М. Велічковського, В. М. Дружиніна, Т. П. Зінченко, В. Н. Квінна, Е. О. Сергієнко, Р. Л. Солсо, Д. В. Ушакова, П. Фресса, Д. Халперн, М. О. Холодної та інших дослідників. Відтак в науці створені певні передумови для розв'язання проблеми розвитку творчого мислення особистості, але ще є достатньо багато запитань щодо єдиного погляду на структуру, функції останнього та психологічні фактори розвитку творчої особистості студентів у процесі освітньої діяльності когнітивного спрямування.

Мета дослідження: виявлення, визначення і обґрунтування психологічних факторів розвитку творчої особистості студентів у процесі освітньої діяльності когнітивного спрямування.

Об'єкт дослідження – творче мислення як центральний пізнавальний процес розвитку особистості студента, а його **предмет** – психологічні фактори розвитку творчої особистості студентів у процесі освітньої діяльності когнітивного спрямування.

У результаті проведеного дослідження отримані такі **висновки**:

1. Творче мислення – це психічний процес і психічна діяльність, сутність якого полягає в специфічності відображення і перетворення довколишнього світу за допомогою формування образів, понять і мислеформ перцептивного і логічного характеру, які характеризуються основними якостями – швидкістю, гнучкістю, ори-

гінальністю, точністю. Найважливішими функціями творчого мислення є когнітивна, емоційна, поведінкова та рефлексивна.

2. У контексті нашого дослідження когнітивна діяльність – це діяльність людини, спрямована на пізнання і перетворення довколишнього світу (природи, суспільства, свідомості), що пронизує всі періоди його життя, створюючи специфічний функціональний простір та виконуючи низку специфічних функцій – когнітивно-пізнавальну, емоційно-пізнавальну, пізнавально-поведінкову, когнітивно-перетворювальну, емоційно-перетворювальну, перетворювально-поведінкову.

3. Своєчасна актуалізація вікової сензитивності особистості до прояву якостей творчого мислення як психологічного фактору її розвитку у процесі когнітивної діяльності реалізується за допомогою створення сукупності наступних умов: поетапного знайомства з особливостями пізнання довколишнього світу (на основі сенсорних систем особистості); забезпечення емоційно-позитивного ставлення до процесу розвитку творчого мислення; поступового зняття в процесі взаємодії поведінкових бар'єрів.

4. Розвиток якостей творчого мислення студентів у процесі освітньої діяльності когнітивного спрямування реалізується за допомогою створення сукупності умов, де вирішальною умовою успішного здійснення спільної творчості викладача і студентів є використання *проблемного діалогу*, як особливого типу діалогічної взаємодії, який характеризується обмеженими творчими можливостями одного або двох партнерів у подоланні виявленої проблемності, тому вимагає від них пошукової пізнавальної та мовної активності для зняття діалогічної проблемної ситуації та виникає за умов, коли у свідомості співрозмовників уже відбулося розмежування отриманих знань, вони адекватно розуміють зміст запитань та відповідей один одного й одночасно відчують потребу у конкретній взаємодії [1, с. 69; 2].

1. Фурман А.В. Проблемні ситуації в навчанні. – К.: Рад. шк., 1991. – 191 с.

2. Фурман А.В. Теорія навчальних проблемних ситуацій: психолого-дидактичний аспект: Монографія. – Тернопіль: Астон, 2007. – 164 с.

СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ПРЕДМЕТ СУСПІЛЬНОГО ОБГОВОРЕННЯ ТА НАУКОВОГО АНАЛІЗУ

КАПЕЛЯН О.

Copyright © 2013

Актуальність теми. Протягом часу всього існування людства, від періоду, коли первісна людина створювала прототип теперішньому соціуму, і до сьогодні справедливість є рушієм в еволюційній та революційній фазах розвитку суспільства. Оскільки поняття та саме явище справедливості є досить вживаним тому і однозначного трактування та уявлення про них немає. Як говорить народна мудрість, “скільки людей – стільки думок”.

Справедливість – це одна із чотирьох кардинальних чеснот, тобто така головна чеснота, довкола якої рухаються інші чесноти, як двері на своїх завісах [1, с. 78]. Смісловий зміст поняття “соціальна справедливість” є досить широким, тому для його осмислення нами запропонована мислесхема (*рис. 1*).

Соціальна справедливість завжди виступала та буде виступати як найважливіший показник ефективності життєдіяльності суспільства і, мабуть, головний соціальний ідеал його розвитку. Ця проблематика розглянута в роботах Дж. Ролза, Д. Белла, Д. Боулдінга, Р. Дарендорфа, В.Зауера, М. Волзера, Р. Нозіка та багатьох інших. Саме її, головну як сутність соціальної держави, розглянуто у працях В. Бабкіна, М. Вольцера, В. Кімліка, М. Коноха, Р. Нозіка, П. Розенваллона, Дж. Ролза, В. Скуратівського, Г. Соловей, Л. Щеннікової, Г. Цахера.

Справедливість, як зазначає Джон Ролз у своєму дослідженні “Теорія справедливості”, — це перша чеснота суспільних інститутів. Відповідно до викладеної ним теорії перший принцип справедливості полягає в тому, що кожна особа повинна мати рівні права у широкій схемі прав і свобод для всіх громадян країни. Зміст другого принципу — соціальна та економічна нерівність повинні бути лише такими, щоб: а) від них можна було очікувати поліпшення для всіх; б) забезпечувалася відкритість будь-яких посад для всіх членів суспільства [3].

Звичайно, у симбіозі уявлень про справедливість визначальне місце займає релігійний чи морально-етичний аспект цієї чесноти. Західноєвропейська традиція з часів Аристотеля вирізняє три основні форми справедливості: 1. *Justitia comutativa* (комутативна, договірна, вирівнювальна, обмінна справедливість). Порушення цієї справедливості шляхом крадіжки, пошкодження, замахів створює не правовий стан, про який варто не просто внутрішньо жаліти, але виправляти його ззовні. 2. *Justitia distributiva* (дистрибутивна, розподільча справедливість), її мета зробити кожну людину причетною до спільного блага шляхом справедливого розподілу. 3. *Justitia legalis* (легальна, законна справедливість). Головним чином ця форма справедливості має бути притаманна правознавцям та законотворцям [1, с. 79-81].

Починаючи з XIX століття, поряд із трьома названими вище основними формами справедливості, називають ще й четверту форму: *соціальна справедливість*, вжиту ще неосхоластичним філософом Луджі Тапареллі Дадзеліо. Відповідно до офіційної церковної доктрини соціальною справедливістю називається симбіоз всіх вищезазначених трьох форм у рівномірній взаємодії. Проте, якщо звернутися до Біблії то бачимо простіше пояснення: “Шукайте